

سازمان وحدت

فاطمه سلیمانی

دانش آموخته حوزه علمیه خواهران

ژورنال علمی و مطالعات فرهنگی

چکیده

در این مقاله پس از ذکر معنای وحدت، اسلام عزیز را به عنوان تنها منادی وحدت که با ندای توحید ناب همگان را به همبستگی و یکدلی در سایه‌ی تقوا و ایمان واقعی به خدا فرا می‌خواند، اعلام و آنگاه رسول الله (ص) و عترت طاهرین را به عنوان مبلغان طرح قرآنی وحدت نبوی و اعتصموا بحبل الله جميعاً و لا تفرقوا: (۱) که با برنامه‌ی اخوت و برادری، دعوت به جمعه و جماعت، حج و امر به معروف و نهی از منکر، تقیه و مدیریت تصمیم‌گیری سهم به سزایی در شکل‌گیری، گسترش، فرهنگ‌سازی و تحقق عملی وحدت و انسجام داشته‌اند معرفی نموده، و ضرورت و اهمیت وحدت و یکدلی را در عصر حاضر با سخنان وحدت آفرینان و انسجام بخشان عصر معاصر یعنی حضرت امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری پی گرفته‌ام.

کلید واژها

معنا و مفهوم وحدت، اسلام منادی وحدت، رسول الله (ص) و عترت طاهرین، مبلغان وحدت قرآنی، احیاگران وحدت قرآنی در عصر حاضر.

معنا و مفهوم اتحاد و انسجام

«اتحاد» در اصل از ریشه «وحد» به مفهوم یکتایی و یگانگی است (۲) و در اصطلاح به معنای حفظ همبستگی و هماهنگی جهت تحقق اهداف گفته می‌شود.

اعتقاد به همبستگی و وحدت نشان از بلوغ فکری بشریت و مهندسی فرهنگی دارد. اتحاد و انسجام از جمله واژه‌های بلند تاریخ تمدن بشری هستند و بشر برای این که به ترقی و پیشرفت و قلّه‌های رفیع سعادت برسد، همواره به اتحاد و انسجام نیاز داشته و برای تحقق آن تلاش کرده است.

اسلام منادی وحدت

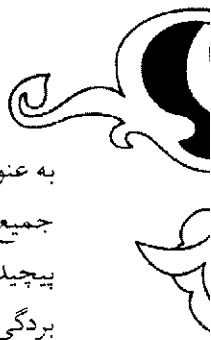
اصلی‌ترین شالوده وحدت امت اسلامی، همانا توحید ربوبی است. خاستگاه اصلی وحدت با تأمل در این نکته مشخص می‌گردد که خداوند مبدء و منتهای هستی است. خداوندی که غیر از او خدایی نیست

... الله لا اله الا هو... (۳)

در فطرت توحیدی، مردم به صورت یک گروه،

طایفه و اُمت بوده... کان الناس امة واحدة... (۴) ولی بعد به خاطر تعدی به حقوق یکدیگر در میان آنان اختلاف به وجود آمد و این نهایت لطف خداوند بوده که برای رفع این اختلاف‌ها بر آنان منت گذاشت و انبیاء را مبعوث به رسالت کرد و خاتم آنها یعنی حضرت محمد (ص) را بآیین حق برای هدایت خلق فرستاد تا به همه‌ی ادیان عالم تسلط و برتری دهد هر چند مشرکان و کافران ناراضی و مخالف باشند (۵). از آنجاکه اسلام آیین برتر و مورد پسند معبود است و اسلام به عنوان منادی وحدت است: ﴿ان الذین عندالله الاسلام...﴾ (۶) باید متذکر شد که ای مؤمنین اگر شرافت، عزت، پیشرفت و عدالت می‌خواهید، اگر قدرت و توان برای شکست دشمنان خود می‌طلبید، کلید همه‌ی این امور لبیک گفتن به فرمان الهی است که می‌فرماید: ﴿واعتصموا بحبل الله جميعا ولا تفرقوا...﴾ (۷) همگی به ریسمان دین خدا چنگ زده و متفرق نشوید. اسلام عزیز تمسک به قرآن و عمل به آن را از ارکان وحدت می‌داند.

امام خمینی (رضوان الله تعالی علیه) در ارتباط با نقش وحدت آفرین قرآن این چنین فرموده‌اند: «ما مفتخریم و ملت عزیز سر تا پا متعهد به اسلام و قرآن مفتخر است که پیرو مذهبی می‌باشد که می‌خواهد حقایق قرآنی (را) که سراسر آن از وحدت بین مسلمین، بلکه بشریت دم می‌زند، از مقبره‌ها و گورستان‌ها نجات داده و

به عنوان بزرگترین نسخه نجات دهنده بشر از جمیع قیودی که بر پای و دست و قلب و عقل او پیچیده است، و او را به سوی فنا و نیستی و بردگی و بندگی طاغوتیان می‌کشاند نجات دهد.» (۸) قرآن کریم رمز اعتصام و وحدت مسلمین را فقط در یک امر می‌داند و آن «تقوا» است، ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ...﴾ (۹) قرآن در ابتدا دعوت به تقوا نموده تا مقدمه‌ای برای دعوت به سوی اتحاد باشد. چرا که دعوت به اتحاد بدون استمداد از یک ریشه‌ی اخلاقی و اعتقادی بی اثر یا بسیار کم اثر است.

رسول الله و عترت طاهرين (عليهم السلام) مبلغان وحدت قرآنی

با مطالعه در سیره‌ی پیامبر اکرم (ص) که پیام‌آور رحمت به جامعه‌ی بشری است، ایشان را می‌توان به عنوان سرآمد فرهنگ‌سازان طرح وحدت قرآنی در اسلام معرفی کرد. ایشان در حد توان خود بسترهای مناسبی جهت ایجاد وحدت و اعتصام جامعه اسلامی فراهم کردند. از جمله دستاوردهای مهم پیامبر (ص) در دعوت و یکپارچگی آن هم در بدترین شرایط اخلاقی و تربیتی اعراب در صدر اسلام، در میان قبایل عرب طرح اخوت و برادری بود. از دیدگاه قرآن، آن حضرت، «آنها را در کنار

یکدیگر قرار داد و متذکر شد که فراموش نکنید یکی از نعمت‌های بزرگ خدا بر شما این است که شما با هم دشمن بودید، خدا در دل‌های شما الفت و مهر بانی قرار داد و به لطف او همه برادر دینی یکدیگر شدید.» (۱۰) از دیگر برنامه‌های حضرت طرح عبادی نماز می‌باشد، «نماز» نماد عبادت در اسلام است و هر مسلمان وظیفه دارد در شبانه روز ده بار سوره فاتحه را که جامع و هم سنگ همه‌ی قرآن است، بخواند. با آنکه کلمات این سوره از زبان یک شخص ادا می‌شود، در خطاب‌های آن از ضمایر و هیئت جمع استفاده شده است؛ نظیر «ایاک نستعین» «اهدنا الصراط المستقیم». چنانکه از مسلمانان خواسته شده هنگام نماز همگی رو به کعبه بایستند، این امر نشان می‌دهد که قرآن در پی ایجاد همگرایی و جمع‌نگری در دل هر مسلمان است هر چند که تنها به نماز ایستاده باشد. (۱۱) همچنین تأکید بر حضور در مساجد و برقراری نماز جماعت... و ارکعوا مع الراكعين: (۱۲) و نیز نوید دادن ثواب‌های فراوان به اقامه‌ی نماز جماعت در روایات، همه خبر از آن می‌دهد که اسلام توجه ویژه‌ای به امر اتحاد و هم‌گرایی دارد. از نمونه‌های دیگر «اهتمام به نماز جمعه» است، قرآن به برپایی نماز جمعه و رها ساختن تمام کارها از جمله بیع، برای ادای آن تأکید کرده است، یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُوذِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ: (۱۳) همچنین انجام «فریضه‌ی حج» آن هم توسط همه‌ی مسلمانان صرف نظر از

رنگ، پوست، زبان و ملیت قابل تأمل است، قرآن یکی از حکمت‌های و جوب حج را مشاهده منافع از سوی مسلمانان دانسته است، می‌توان گفت: یکی از مهم‌ترین منافع مورد نظر شاید استحکام هر چه بیشتر پیوند برادری و یگانگی میان مومنان و نشان دادن قدرت آنان در صورت حفظ این یگانگی است. از همه مهمتر زنده نگه داشتن فریضه‌ی «امر به معروف و نهی از منکر»... «أمةٌ يدعوون إلى الخیر و یأمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر...» (۱۴) در حقیقت امر به معروف و نهی از منکر نشانه‌ی حیات و رشد و بالندگی یک جامعه است، جامعه‌ی بدون این دو فریضه، جامعه‌ای مرده، خموده، بی‌حق و بی‌تعهد است. قرآن، پس از فراخوانی مسلمانان به چنگ زدن به ریسمان الهی و پرهیز از تفرقه از آنان می‌خواهد که به انجام امر به معروف و نهی از منکر قیام کنند. و بی‌درنگ به آنان هشدار می‌دهد که همانند پیروان ادیان پیشین که در دینشان دچار چند دستگی شده‌اند پراکنده نشوند: «ولا تکنوا کالذین تفرقوا» (۱۵) این امر نشان می‌دهد که امر به معروف و نهی از منکر، نقش ویژه‌ای در برقراری اتحاد و نیز جلوگیری از تفرقه ایفا می‌کند. از مهمترین رسالت ائمه اطهار (علیهم‌السلام) بیداری مردم و دعوت آنها به امر اتحاد و یکدلی بوده، که هر کدام از آنان بنابر زمان و مکان خویش یا با حفظ تقیه و حتی برنامه اجرایی انجام وظیفه کردند و هرگز در رساندن این امانت به گوش

مسلمانان کوتاهی نکردند. (۱۶)

مناذیان وحدت قرآنی در عصر حاضر

از بارزترین دستاوردهائی که امام خمینی (ره) در نظام اسلامی که در عرصه‌ی جامعه به وجود آوردند؛ هفته‌ی وحدت را می‌توان نام برد؛ زیرا از این طریق میان شیعه و سنی پیوندی محکم زدند؛ به طوری که دشمن هرگز نتواند بین آنان شکاف به وجود آورد و با اعلام آخرین جمعه ماه رمضان به عنوان روز قدس، فتنه‌های شوم دشمنان را خنثی کرد و تبلیغات تفرقه افکن آنها را میان مسلمانان تضعیف نمود؛ و جهان مشاهده کرد که هر روز که می‌گذرد به خاطر حفظ این روز و وحدت مسلمین، شکوه و عظمت آن لرزه بر اندام دشمن می‌اندازد. (۱۷)

مهمترین محور از محورهای سخنان حضرت امام (ره) در طول دوران مبارزه پس از تأکید بر اسلام و جامعیت آن و راهگشا بودن قوانین اسلامی در تمامی چالش‌های اجتماعی، سیاسی، اخلاقی و فرهنگی دعوت به وحدت و پرهیز از تفرقه و اختلاف بود.

ایشان با تمام وجود باور داشت که یکی از مقاصد بزرگ شرایع و انبیای عظام برای تشکیل مدینه‌ی فاضله به دور از هرگونه ظلم و تعدی، توحید کلمه و توحید عقیده بوده، که این مقصد بزرگ که مصلحت اجتماعی و سیاسی است انجام نمی‌گیرد مگر در سایه‌ی وحدت نفوس و اتحاد

و الفت و اخوت و صداقت قلبی؛ همچنین معتقد بودند که رمز پیروزی مسلمین در صدر اسلام، وحدت کلمه و قوت ایمان بود که یک لشکر ضعیف را برامپراتورهای بزرگ عالم غلبه داد. (۱۸)

حضرت امام (رضوان الله تعالی علیه) مسأله‌ی وحدت را یک تاکتیک با ابزار مصلحتی جهت پیشبرد اهداف و مقاصد سیاسی انقلاب اسلامی نمی‌دانستند بلکه به اقتضای «عزت و اقتدار مسلمین و ماهیت اجتماعی و سیاسی بودن مکتب اسلام» بر این اصل اهتمام داشتند. از این رو همواره بر استمرار و گسترش آن به عنوان امری ضروری و حیاتی تأکید نمودند و حتی سالها قبل از پیروزی انقلاب اسلامی همچنان که بر ایجاد حفظ مسأله‌ی وحدت تلاش کردند، در صدد معرفی و روشن نمودن عوامل ایجاد تفرقه و اختلاف برآمدند. ایشان از جمله مهمترین علت‌های تفرقه را چنین بر می‌شمارند؛ ۱- توطئه‌ی شیاطین ۲- هواهای نفسانی ۳- گروه‌گرایی ۴- جزیی‌نگری. گذشته از حسن ذاتی وحدت، نتایج و اثرات این امر، آنچنان سرنوشت مسلمانان را تغییر می‌دهد که آحاد مسلمین پس از امور اعتقادی، بیشترین وجهی همت خود را در برقراری و حفظ وحدت امت اسلامی قرار می‌دهند. (۱۹)

با توجه به جایگاه وحدت میان مسلمین، لازم است به برخی از عوامل وحدت در کلام امام خمینی (رضوان الله تعالی علیه) اشاره کنیم.

۱- اتکال به خداوند و توجه به اسلام عزیز ۲- داشتن مقصد واحد ۳- تفاهم در اصول عقاید اسلامی ۴- حفظ شعائر مذهبی و برپایی آن ۵- اجتماعات مسلمین مانند نماز جماعت و حج ۶- اعیاد اسلامی و ایام الله مانند میلاد رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) ۷- ارادت به سیدالشهداء (علیه السلام) ۸- تلاش برای رفع اختلافات ۹- چشم‌پوشی از نواقص یکدیگر ۱۰- ارجاع موارد اختلاف بر حکمیت ۱۱- واحد شمردن همه‌ی ممالک اسلامی ۱۲- تساوی حقوق برای همه‌ی مسلمانان ۱۳- در کنار یکدیگر بودن مذاهب اسلامی ۱۴- حضور در جماعت اهل سنت در حج ۱۵- وحدت مصالح شیعه و سنی ۱۶- واحد بودن دشمنان شیعه و سنی ۱۷- مقدم دانستن مصالح عمومی بر مصالح شخصی ۱۸- مقابله با خرافه‌پرستی و زدودن پیرایه‌های تفرقه‌انگیزی که به نام آداب و رسوم دینی و مذهبی از سوی مغرضان و ناآگاهان در فرهنگ سنتی ملت‌ها و قشرهای جوامع اسلامی ریشه‌دوانیده است. ۱۹- و بالاخره تلاش برای یکسان‌سازی قول و فعل منادیان وحدت و کارگزاران و مسئولین نظام که وحدت را شعار خویش قرار داده‌اند. (۲۰)

رهبر انقلاب اسلامی حضرت آیه‌الله العظمی خامنه‌ای نیز همانند معمار بزرگ انقلاب، در دعوت به اتحاد عمومی مردم ایران نقش به‌سزایی داشته‌اند؛ یکی از راهکارهای ایشان در جهت‌دهی مردم به امر وحدت را می‌توان در نام‌گذاری امسال، به نام

پی نوشت ها:

۱. آل عمران/ ۱۰۳
۲. دکتر معین/ فرهنگ فارسی معین/ ج ۱/ ص ۳۴
۳. بقره/ ۲۵۵
۴. بقره/ ۲۱۳
۵. همان
۶. آل عمران/ ۱۹
۷. همان/ ۱۰۳
۸. شفيعی مازندرانی، سيد محمد؛ رهنمودهای جاودانه (شرح وصیت نامه‌ی امام خمینی (ره)/ ص ۲۲
۹. آل عمران/ ۱۰۲
۱۰. همان/ ۱۰۳
۱۱. علی نصیری/ روزنامه کیهان مورخه ۳/۲۳/ ۸۶/ شماره ۱۸۸۲۶/ ص ۱۲
۱۲. بقره/ ۴۳
۱۳. جمعه/ ۹
۱۴. آل عمران/ ۱۰۴
۱۵. همان/ ۱۰۵
۱۶. محمد تقی خلیجی/ ترجمه و شرح خطبه حضرت زهرا (سلام الله علیها)
۱۷. حمید انصاری/ حدیث بیداری/ زندگینامه علمی و سیاسی امام خمینی (ره)/ ص ۱۸۹
۱۸. نامه‌ی جامعه/ نشریه جامعه الزهرا حوزه علمیه خاوران قم/ شماره ۳۳/ ص ۳۶
۱۹. همان/ ۳۴
۲۰. همان/ ۳۹
۲۱. توبه/ ۳۳
۲۲. صافات/ ۱۷۳
۲۳. مائده/ ۵۶
۲۴. آل عمران/ ۱۰۵

اتحاد ملی و انسجام اسلامی دید و توصیه‌های راهبردی ایشان برای متحد نمودن جامعه اسلامی و راهکارهای کاربردی ایشان همگی حکایت از دوراندیشی و بصیرت عالمانه این رهبر فرزانه دارد.

نتیجه

از آنجاکه وحدت عامل پیروزی است؛ هیچ مسلمانی را نمی‌یابید که حداقل آرزوی پیروزی اسلام بر کفر را نداشته باشد و انتظار تحقق روزگار مبارک و سرتاسر خیر... لَیْظْهَرَهُ عَلٰی الدِّیْنِ کَلِّهِ (۲۱) را نکشد برای حکومت حزب‌الله لحظه‌شماری ننماید چرا که... و ان چندنا لهم لهم الغالبون... (۲۲) و... فان حزب‌الله الغالبون... (۲۳) است. مسلماً فریاد تکان دهنده‌ی... و لا تکتونوا کالذین تفرقوا و اختلفوا... (۲۴) هر ضمیر روشن و قلب مؤمنی را به وحدت و پاسخ منفی به وسوسه‌های شیطانی که بذر سوءظن و بددلی را در جوامع اسلامی می‌پراکند فرامی‌خواند.

و این حقیقتی بود که رهبر شایسته‌ی ایران در نامگذاری امسال به نام «اتحاد ملی و انسجام اسلامی» متذکر شدند که ای مردم، شما با داشتن سرمایه‌هایی همچون؛ قرآن، ایمان، عدالت و روحیه‌ی اعتصام و اتحاد، از خواب بیدار شوید و مشعل وحدت را در دست بگیرید و قدم بر پله‌های سعادت و کمال بگذارید تا بقیه‌ی مسلمانان نیز همسان با شما مشعل انسجام اسلامی را بر دست بگیرند و همه با هم در خاموش کردن آتش فتنه و کینه دشمن بکوشند و اجازه ندهند که آنان اتحاد ملی را به اختلاف و انسجام اسلامی را به تفرقه و جدایی مبدل کنند.

